

Eduskunta, puolustusvaliokunta

Asia: HE 6/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Satamat ry. kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Suomen Satamat ry.:n jäsenenä on 27 meri- ja sisävesisatamaa (=satamanpitäjää), jotka hallitsemallaan alueella kehittävät satamainfrastruktuuriaan ja tarjoavat satamapalveluita. Satamanpitäjät ovat toimineet yhtiömuotoisina kilpailuilla markkinoilla vuoden 2015 alusta lähtien. Jäsenkunnan yritykset ovat sekä kunnallisesti että yksityisesti omistettuja yhtiöitä. Suomen Satamat ry.:n lausunto koskee lakia puolustusvoimista.

Satamien toimintaan vaikuttavat keskeiset kohdat on kirjattu 14 §:än ”Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus” ja 15 §:än ”Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella”. Myös 18 § ”Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Puolustusvoimien käytössä tai rajoitusten kohteena olevalla alueella” tulee sovellettavaksi satamissa, silloin kun satama-alueita on puolustusvoimien käytössä.

Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä on tärkeänä intressinä pidettävä mielessä satamien aivan keskeinen rooli Suomen talouden ja huoltovarmuuden turvaamisessa. Yli 95 % Suomen tuonnista ja viennistä kulkee meriteitse, satamiemme kautta ja pienetkin häiriöt satamien toiminnassa heijastuvat helposti väestön hyvinvoinnin tai teollisuuden toimintaedellytysten kannalta kriittisiin kuljetuksiin. Tämän vuoksi **satamien normaalien kaupallisten kuljetusten ja puolustusvoimien kuljetustarpeiden yhteensovittaminen on tehtävä huolellisesti** ja molempien osapuolten tarpeet huomioiden. Satamaliikenteen normaalille toiminnalle aiheutuva haitta on osapuolten yhteistyössä pyrittävä kestollisesti, alueellisesti ja toiminnallisesti minimoimaan. **Satamat korostavat, että satama-alueen käyttö tai normaalin käytön rajoittaminen normaalioloissa tulee edellyttää ennakoon tehtyä kirjallista sopimusta sataman kanssa.** Puolustusvoimien ja satamanpitäjän tulee sopia korvauksesta, etenkin jos Puolustusvoimien käytöstä aiheutuu satamanpitäjälle liiketappioita tilanteissa, että alue on rajoitetusti tai kokonaan muulta liikenteeltä suljettu. Osapuolten tulee yhdessä sopia siitä, kuinka rajoitteista viestitään ja tiedotetaan asiakkaille ja sidosryhmille, niin että liikenteen rajoituksista ja poikkeamista ei aiheudu satamalle mainehaittaa muiden kuljetusasiakkaiden tai sidosryhmien suuntaan.

14 §: Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus

Hallituksen esityksen mukaan kyseessä on pykälän soveltamisalan laajennus koskemaan puolustusyhteistyön ja NATO:n yhteisen puolustuksen toimeenpanon tarpeita, ja muilta osin pykälän säännöksiin ei tehtäisi muutoksia. Kiinteistöjen tilapäiseen käyttämiseen liittyvä päätöksenteko, kiellot ja korvausvastuu pysyisivät ennallaan, pois lukien

oikaisuvaatimusta koskeva muutos. Kiinteistöjen tilapäisen käyttöönoton on oltava edelleen välttämätöntä, ja käyttöoikeudesta olisi ensisijaisesti päästävä sopimukseen kiinteistön haltijan kanssa eikä tältäkkään osin oikeustilaan tulisi muutosta.

Voimassa olevan lain 551/2007, 14 § (Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus) säättää (3 mom.): *"Puolustusvoimien 1 momentissa tarkoitetusta kiinteistön käyttämisestä sovitaan suullisesti tai kirjallisesti kiinteistön omistajan tai haltijan kanssa".* 5 momentissa todetaan puolestaan: *"Kiinteistön käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta suoritetaan kiinteistön omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus."* **Käytäntönä tulee olla, että satama-alueen käyttö normaalioloissa edellyttää ennakkoon tehtyä kirjallista sopimusta. Samassa yhteydessä on sovittava alueen käyttöön liittyvästä korvauksesta, huomioiden kokonaisvaikutukset tilanteissa, että satama-alue on rajoitetusti tai kokonaan muulta liikenteeltä suljettu.** Myös satama-alueen käyttöön liittyvät osapuolten vastuut ja niiden hoitaminen on sopimuksessa määritettävä, kuten vastuu- ja yhteyshenkilöt, turvamenettelyjen koordinointi, kulunvalvonta ja näiden tarvitsema yhteydenpito ja tiedottaminen.

**15 §: Liikkumista koskevat kiellot ja rajoituksen Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella ja
18 § Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella**

Hallituksen esityksen mukaan 15 § ja 18 § ulotetaan koskemaan myös alueita, jotka ovat pykälän 14 nojalla Puolustusvoimien tilapäisessä käytössä.

Pykälien 15 ja 18 osalta Suomen Satamat ry. tuo esiin, että 14 §:n perusteella Puolustusvoimien käytössä olevalla satama-alueella turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisessa **Puolustusvoimien tulee toimia yhdessä satamanpitäjän turvallisuudesta vastuussa olevan henkilön kanssa.** Tämä on välttämätöntä, jotta satamatoiminnan muista turvallisuusaspekteista ja niihin liittyvistä vaatimuksista (ISPS-turvatoimet, työturvallisuus, henkilöturvallisuus, paloturvallisuus, ympäristöturvallisuus, vaarallisten aineiden kuljetukset, ...) sekä maa- ja merikuljetusten sujuvuudesta pystytään varmistumaan silloinkin, kun Puolustusvoimat hallinnoivat sataman aluetta tai osaa sataman alueesta.

Muuta lausuttavaa

Suomen Satamat ry. lausui puolustusvoimia koskevan lain uudistuksesta lausuntopyyntövaiheessa keväällä 2024. Hallituksen esitys on sisällöltään kehittynyt parempaan suuntaan lausuntovaiheen jälkeen mm. vaikutusarvioinnin ja eräiden lainkohtien sisällön osalta.

Hallituksen esityksen sivulla 58 lausuntopalautteen yhteydessä tuodaan esiin satama-alan toive satamayhteistyötä koordinoivasta yhdestä yhteyspisteestä Puolustusvoimissa. Satamien osalta vastuita ja intressejä on Puolustusvoimissa sekä maa-, että merivoimilla, ja toisaalta käytännön yhteistyön järjestämisessä ja operatiivisessa toiminnassa korostuu pääesikunnan ja logistiikkalaitoksen rooli. Satamien ja Puolustusvoimien pääesikunnan, logistiikkalaitoksen ja puolustushaarojen yhteistyö on ollut toimivaa ja tiivistä. Yhteistyömuotojen moninaistuesssa ja aktiivisuuden yhä kasvaessa, yksi koordinoiva

yhteyspiste voisi eri tilanteissa kuitenkin nykyistä paremmin varmistaa tiedonkulun kaikille relevanteille osapuolille Puolustusvoimissa sisäisesti, ja toisaalta satamien suuntaan yhtenäisesti. Tarve koordinoivalle yhteyspisteelle kasvaa uusien DCA-sopimuksen täytäntöönpanosta ja NATO-liittolaisuudesta syntyvien käytännön tilanteiden myötä, etenkin jos tavoitteena on menettelyjen yhtenäisyys eri tapauksissa ja ympäri maata.

Erillisenä huomiona Suomen Satamat ry. tuo esille, että lisääntyneen yhteisen harjoitustoiminnan ja muun kansainvälisen yhteistyön muodoissa siviili- ja sotilaalliset toiminnot ja kohteet olisi pidettävä mahdollisuuksien mukaan erillään, siten, ettei sotilaalliseen yhteistyöhön liittyvällä toiminnalla luoda kohonnuttua riskiä siviilikohteisiin.

Piia Karjalainen
toimitusjohtaja
Suomen Satamat ry.